

ב"ה. יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד.

משיחות ש"פ יתרו, כ"ף שבט,

וליל ויום ב' פ' משפטים, כ"ב שבט ה'תשנ"ב

– בקשר עם יום היאָרצייט־הילולא הרביעי
של הרבנית הצדקנית מרת חי' מושקא נ"ע זי"ע –

– תרגום מאידית –

א. כ"ב בחודש קשור עם ברכה, כמרוז במספר כ"ב – אותיות "בך", שרוז על "בך יברך ישראל"¹, ז.א. שזהו יום שממנו, על־ידו ואתו מתברכים בני ישראל בכל עניניהם.

יתירה מזו: ה(יום של) "בך" בעצמו מבורך הוא, כמובן מפשטות הפירוש (הכתוב) ב"בך יברך ישראל", ש"בברכתם" (של אפרים ומנשה) מתברכים כל בני, ועד"ז בנדו"ד, שיום זה ("בך") גופא הוא מבורך, ועי"ז "יברך ישראל", כל בני ישראל. "בך" היא ברכה כזו שממנה באים ברכות נוספות, עוד ברכה ועוד ברכה, עד אין קץ ו"עד סוף כל העולם"² (כולל – הסוף של (עולם מלשון) העלם והסתר³).

ב. וכמו"כ מובן בנוגע ליום היאָרצייט דכ"ב שבט, שזהו יום ברכה, שממנו מתברכים כל בני – "בך יברך ישראל":

אצל בני ישראל, היאָרצייט קשור עם עלי'. כפי שמודגש בהמנהג דאמירת קדיש ביום היאָרצייט, בגלל עלי' חדשה ועלי' שלא בערך שמתוספת אז בהנשמה⁴.

הגם שיאָרצייט הוא היום שבו היתה הסתלקות הנשמה מן הגוף, העלם והסתר על הגילוי דנפש מישראל, "חלק אלוקה ממעל ממש"⁵, בהגוף – שזהו ההעלם הכי גדול שיכול להיות ר"ל – הרי הכוונה בכך היא (כמו בכל ירידה) שזה יפעל אח"כ עלי' עוד יותר גדולה, ובכל שנה

⁽¹⁾ ויחי מח, כ.

⁽²⁾ לשון חז"ל – כתובות רפ"ט. זבחים לז, ב. ועוד.

⁽³⁾ ראה לקו"ת שלח לז, ד. ובכ"מ.

⁽⁴⁾ ראה לקו"ש חכ"ו ע' 329 ואילך. וש"נ. וראה גם ספר השיחות תשמ"ט ח"א ע'

176 ואילך.

⁽⁵⁾ תניא רפ"ב.

(ביאָרצייט) מתוספת עלי' עוד יותר נעלית (שלא בערך להעליות שלפני זה), הן עלי' בהנשמה, והן באלה שנמצאים נשמות בגופים למטה (שהי' להם קשר עם נשמה זו)⁶, שמתוסף להם באריכות ימים ושנים טובות, מלאים בתורה ומצוות ובמעשים טובים.

ועוד ועיקר – העלי' שנפעלת בגאולה האמיתית והשלימה, הן העלי' של הנשמה – ע"י "הקיצו ורננו שוכני עפר"⁷, כידוע⁸ שתכלית השלימות (גם דהנשמה) הוא דוקא נשמות בגופים בתחיית המתים, והן בבני' שהיתה להם שייכות עם נשמה זו – כמ"ש⁹ "בלע המות לנצח ומחה ה' אלקים דמעה מעל כל פנים", ומובן, שכאשר "ומחה" . דמעה" נעשה ע"י הקב"ה עצמו ("ומחה ה' אלקים דמעה"), ה"ז לא רק מבטל את הדמעה שהיתה לפני זה (כפשטות ענין המח'), אלא שע"ז נפעלת הוספה בעלי', כמובן גם מהפירוש¹⁰, ש"דמעה" בגימטריא קי"ט, והכוונה בזה, שחסר אחד מהק"כ צירופי שם אלקים¹¹, וע"י "ומחה ה' אלקים דמעה" נעשית השלימות דק"כ (הגימטריא של "דמעה" עם הכולל) – "והיו ימיו מאה ועשרים שנה"¹², כפי שהי' אצל משה רבינו – "בן מאה ועשרים שנה אנכי היום"¹³, "היום מלאו ימי ושנותי"¹⁴, מילוי ושלמות דימים ושנים הן בגשמיות והן ברוחניות, וההמשך בזה עד – בחיים נצחיים¹⁵ בגאולה האמיתית והשלימה.

⁶ ראה מכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר (אגרות קודש שלו ח"ג ע' קמג ואילך), שע"י התפלה לעילוי נשמת כו', הנה בזה גורמים נחת רוח לנשמות העולות, ואשר בגלל זאת הנה נשמות כו' מעוררים רחמים בעד יוצאי חלציהם כו' להיות נמשך להם שפע ברכה בגשמיות וברוחניות. וראה שיחת ש"פ שמות תשמ"ט ס"ז; ש"פ יתרו, כ"ב שבט תשמ"ט סי"א (ס' השיחות ח"א ע' 182; ע' 235).

⁷ ישע"י כו, יט.

⁸ ראה בארוכה מכתב כ"ה אלול תש"נ (סה"ש תנש"א ח"ב ע' 864 ואילך). וש"נ.

⁹ ישע"י כה, ח. משנה סוף מו"ק. וראה גם סה"מ מלוקט ח"ב ע' רעז ואילך. וש"נ.

¹⁰ ראה מאורי אור מערכת דמעה (אות ד' סעיף יז). לקו"ת צו יג, ריש ע"א. ספר

הליקוטים דא"ח צ"צ ערך דמעה. ועוד. וראה גם סה"ש תש"נ ח"א ע' 68 ואילך.

¹¹ ראה תשובות וביאורים ס"ו (ע' 23 ואילך). וש"נ.

(* אג"ק כ"ק אדמו"ר שליט"א ח"ב ע' יט"כ. המו"ל.

¹² בראשית ו, ג.

¹³ וילך לא, ב.

¹⁴ פרש"י עה"פ. מר"ה יא, א. וש"נ.

¹⁵ ראה סה"מ מלוקט שם ע' רפ. וש"נ.

ג. ענין זה [העלי' שנפעלת ע"י ההסתלקות] מודגש במיוחד בהיאָרצייט של בתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בכ"ב שבט, אשר נוסף על זכותה היא, יש לה גם הזכות של אבי' [ובפרט שלבת ישנה שייכות מיוחדת עם האב¹⁶], והיא התחנכה על ידו וכו'.

נשיא הדור – נשיא מלשון התנשאות – **מגבי' ומנשא** את כל הדור, שכן "הנשיא הוא הכל"¹⁷. ומזה מובן בנוגע לבתו, שכל עניני' – כולל ובמיוחד הסתלקותה – פועלים עלי' כולם.

ובפרט שהיאָרצייט שלה (בכ"ב שבט) חל באותו חודש (שבט) כהיאָרצייט של אבי' כ"ק מו"ח אדמו"ר (בעשירי בשבט), אשר העלי' וההתנשאות דנשיא דורנו נמצאות בגלוי יותר ביום ההילולא שלו, כידוע¹⁸ שאז עולים "כל מעשיו ותורתו ועבודתו אשר עבד כל ימי חייו" וזה בא בגילוי למטה, עד ש"פועל ישועות בקרב הארץ"¹⁹.

עד לשלימות העלי' וההתנשאות – בהנשמות למעלה ובכל בני' למטה – בגאולה האמיתית והשלימה, כנ"ל.

ובפרט שדורנו זה הוא הדור האחרון של הגלות והדור הראשון לגאולה – כפי שכ"ק מו"ח אדמו"ר בעל ההילולא הכריז והודיע כמ"פ, שכבר סיימו הכל ועכשיו צריכים רק לקבל את משיח צדקנו בפועל ממש – במילא מובן, שאם בינתיים הי' ענין של הסתלקות, כפי שהי' בכ"ב שבט ארבע שנים לפני זה (שנת ה'תשמ"ח), ה"ז אך ורק בכדי לפעול את העלי' היחידה שנותרה – העלי' דהגאולה האמיתית והשלימה.

עפ"ז מובנת הברכה ביום כ"ב שבט – "בך יברך ישראל" – הברכות שנמשכות לישראל, לכאו"א מישראל ולכלל ישראל. ובמיוחד – לנשי ובנות ישראל, ובפרט עי"ז שמתנהגות ע"פ הוראותי' ובדוגמתה. ברכות בכל הענינים – הן בגשמיות והן ברוחניות, ובגשמיות וברוחניות גם יחד, וברכות כאלה, שמכל ברכה נפעלת עוד ברכה ועוד ברכה עד אין קץ.

¹⁶ ראה נדה לא, סע"א (הובא בפרש"י ר"פ תזריע). וראה "היום יום" כח אייר.

וראה גם ס' השיחות תשמ"ח ח"א ע' 273. תשמ"ט ח"א ע' 234.

¹⁷ פרש"י חוקת כא, כא.

¹⁸ תניא אגה"ק סכ"ז-סכ"ח.

¹⁹ תהלים עד, יב.

ד. מכיון שהיאֶרציית דכ"ב שבט קשור עם כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו (אבי הנפטרות), ובפרט (כנ"ל) שזה חל באותו חודש (שבט) של יום ההילולא שלו (כש"כל מעשיו ותורתו ועבודתו" עומדים בגלוי) – מובן שליוס זה יש שייכות עם כללות עבודתו של נשיא דורנו ו(במילא) של כל הדור כולו (כי "הנשיא הוא הכל" ו"בתר רישא גופא אזיל"²⁰).

ביחד עם זה מובן, היות שההסתלקות דכ"ב שבט היתה כו"כ שנים לאחר ההסתלקות של אבי', כ"ק מו"ח אדמו"ר, וזה חל ביום אחר בחודש, מאוחר יותר מיום ההילולא דיו"ד שבט – יש בו איפוא ענין מיוחד, בהמשך ובהוספה ליום ההילולא שלו.

ויש לומר שזה מרומז גם במספר החודש (שבט) – חודש **האחד עשר**, ובמספר היום בחודש – **כ"ב** (שבט), שבא בהמשך ובהוספה **לעשירי** בחודש, יום ההילולא של נשיא דורנו, כדלקמן.

ומזה צריכים להפיק לימוד בעבודה של דורנו במיוחד – להיותו הדור של נשיא דורנו (ש"הנשיא הוא הכל"), ובמיוחד – לימוד בנוגע לעבודתו של **נשי ובנות ישראל**, להיותן קשורות עם היאֶרציית של **בתו** של נשיא דורנו,

ובפרט שבימים אלו – בסמיכות לכ"ב שבט – מתקיים כינוס השלוחות העולמי (וסימו הוא ביום כ"ב שבט). וכדלקמן.

ה. ויובן זה ע"פ האמור לעיל²¹ בפרשת השבוע (יתרו), פרשת מתן תורה, אודות שני האופנים בעשרת הדברות – ה"דברות הראשונות" שנאמרות ע"י הקב"ה ("וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר"²²) וה"דברות האחרונות" שנאמרו ע"י משה רבינו (במשנה תורה²³):

²⁰ עירובין מא, א.

²¹ סה"ש תשנ"ב ח"ב ע' 331 (לעיל ע' 272) ואילך. ושי"נ.

²² פרשתנו (יתרו) כ, א.

²³ ואתחנן ה, ו ואילך.

"וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר" במתן תורה ניתן הכח לבני ישראל לעשות דירה לו יתברך בתחתונים²⁴ – שבתחתונים יהי' גילוי עצמותו ית' בעצמותו ומהותו.

ולזה נדרשים שני ענינים: (א) הגילוי **דעצמותו ית'**, ו(ב) ההמשכה **בתחתונים** [ובפרטיות יותר: (א) דירה **לו** יתברך (אבל כביכול לא הוא יתברך עצמו), ו(ב) הגילוי דעצמות בעצמו, "וידבר אלקים גו"']. ולכן היו בעשרת הדברות שתי המעלות: ה"דברות הראשונות" שנאמרו ע"י **הקב"ה** נותנים את הכח לפעול את ההמשכה **מעצמותו ית'**, וה"דברות האחרונות" שנאמרו ע"י משה נותנים את הכח להמשיך זאת **בתחתונים** מצד **ענינם הם** (לא ע"י ביטול מציאותם מצד תוקף הגילוי מלמעלה).

ועד"ז בה"דברות הראשונות" עצמן היו ע"ד ב' ענינים אלו: (א) הגילוי דאחד עשר ("מיוחד שבעשרה . . שהוא אחד שהוא ראש לכל הדברות, אנכי²⁵ ה' אלקיך"²⁶), בחי' "אנת הוא חד ולא בחושבן"²⁷, בחינת פנימיות הכתר עד עצמותו ומהותו ית' שלמעלה מעשר ספירות, ו(ב) גילוי זה נמשך **בעשרת** הדברות (כולל כפי שאנכי הוא אחד מהעשרה), כפי שהתורה קשורה עם סדר השתלשלות שמיסוד במספר עשרה (עשר ספירות, עשרה מאמרות²⁸). עד שהוא פעל גם בסדר השתלשלות עצמו, עד בעולם הזה התחתון (כדברי חז"ל²⁹ שהקול ד"אנכי הוי"ו הגיע מכל ד' רוחות העולם ומשמים וארץ, ו"צפור לא צווח עוף לא פרח שור לא געה כו"³⁰).

אמנם, במתן תורה הגילוי ד"וידבר אלקים גו"ו" ה' מצד **למעלה** ("ואני המתחיל שנאמר³¹ וירד הוי' על הר סיני"³², "וידבר אלקים גו"ו"), ולכן

²⁴ ראה תנחומא נשא טז. שם בחוקותי ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפ"ו.

²⁵ פרשתנו כ, ב.

²⁶ שמו"ר פמ"ב, ח.

²⁷ תקו"ז בהקדמה (יז, א).

²⁸ אבות רפ"ה.

²⁹ תנחומא שמות כה. שמו"ר פ"ה, ט. הובא בפרש"י פרשתנו כ, ב. וראה תניא

פל"ו (מו, א).

³⁰ שמו"ר פרשתנו ספכ"ט.

³¹ פרשתנו יט, כ.

³² תנחומא וארא טו. שמו"ר פי"ב, ג. ועוד.

הגילוי בתחתונים הי' רק **לפי שעה** [ו"במשוך היובל"] (כאשר נסתלקה השכינה מהר סיני) אזי "המה יעלו בהר"³³, כיון שהר סיני נשאר כמקודם]. ובאופן שזה פעל ביטול מציאות התחתון ("פרחה נשמתו"³⁴, ועד"ז צפור לא צווח כו') – כי התחתון (בחי' עשר) מצד ענינו הוא – לא יכול הי' להכיל (בשלימות) את הגילוי ד"וידבר אלקים גו" (בחי' אחד עשר);

קיבלו אז את הכח להמשיך אחד עשר גם בעשר, אבל בגלוי (למטה) נשאר (בעיקר) הגילוי דבחי' **עשר** (של סדר השתלשלות) – **עשרת** הדברות, משא"כ הגילוי דאחד עשר ("וידבר אלקים גו") נתעלם לאחמ"כ (ושמעו דברי תורה מפי משה רבינו), בכדי שגם התחתונים מצד ענינם הם – יוכלו להכיל זאת.

שלימות הכוונה היא, שבני ישראל על ידי **עבודתם בכח עצמם** (לא באמצעות הגילוי מלמעלה ד"וידבר אלקים גו") – בהיותם בהתלבשות בתחתונים ("אזלת לקרתא הלך בנימוסיי"³⁵) – ימשיכו את הגילוי דאחד עשר בעשר, ע"י עשיית התחתונים (עשר) כלי מוכשר לקבלת הגילוי ד"אחד עשר", עי"ז שלומדים תורה עם כח הדיבור הגשמי שלהם באופן ד"תען לשוני אמרתך"³⁶ ("לאמר" את דבר ה' ממש"ש³⁷) ועושים את עבודתם בעולם באופן שהתחתונים עצמם נעשים כלי ודירה לו יתברך. שעי"ז נמשך הגילוי דאחד עשר בעשר באופן של **קביעות ונצחיות** – כפי שיהי' בשלימות הגילוי בגאולה האמיתית והשלימה – כיון שהוא מגיע (לא מצד כח למעלה, אלא) ע"י התחתונים מצד **ענינם וגדרם הם**.

ו. עפ"ז יובן חידושו של דורנו זה – הדור של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו:

דובר ריבוי פעמים שהחידוש והעילוי הנפלא של דורנו – הדור האחרון של הגלות והדור הראשון לגאולה (כנ"ל ס"ב) – שבו הוא גמר

³³ פרשתנו שם, יג.

³⁴ ראה שבת פח, ב. שהש"ר פ"ה, טז [ג]. ועוד.

³⁵ שמו"ר פמ"ז, ה. ועוד.

³⁶ תהלים קיט, קעב.

³⁷ תו"א פרשתנו טז, ב.

וסיום ד"מעשינו ועבודתינו"³⁸ של בני במשך כל הדורות שלפני זה, לסיים את הבירורים האחרונים בגלות, ובלשון כ"ק מו"ח אדמו"ר³⁹ – "לצחצח את הכפתורים" ("צופצן די קנעפלעך"); עבודתנו מתבטאת בהבאת הגאולה בפועל עבור דורנו ועבור כל הדורות שלפני זה!

זאת אומרת, שבדור זה מסיימים את מעשינו ועבודתנו של בני במשך כל הדורות להמשיך (ע"י עבודת התחתון) את הגילוי דבחי' אחד עשר בעשר, שהתחתונים (בחי' עשר) מצד גדרם הם יהיו מוכנים ומוכשרים לקבלת הגילוי דעצמותו יתברך (אחד עשר).

ויש לומר שזה נרמז ביום ההילולא דכ"ק מו"ח אדמו"ר (כאשר "כל מעשיו ותורתו ועבודתו" נמצאים בגילוי ובשלימות) – **יום העשירי בחודש האחד עשר**: גילוי האור (יום⁴⁰) דעשירי קשור ומתגלה יחד עם ה(חודש מלשון) חידוש⁴¹ דאחד עשר (שלמעלה מסדר השתלשלות). ה(חודש מלשון) חידוש דאחד עשר נמשך בגילוי האור (יום) דעשירי.

ז. בדורו של נשיא דורנו גופא ישנם כמה שלבים ותקופות, ובכללות – שלושה שלבים: (א) יום עשירי לחודש אחד עשר (יו"ד שבט ת"ש יו"ד) – סיום התקופה של עבודת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בחיים חיותו בעלמא דין. (ב) היום למחרת – יום אחד עשר לחודש אחד עשר (היום השלם הראשון לאחר ההסתלקות), ובמיוחד בשנת עשתי עשר (תשי"א)⁴² – כשהתחיל ההמשך והחידוש של תקופה חדשה ו"נתלו המאורות"⁴³ של הדור השביעי מאדה"ז (או הדור התשיעי מהבעש"ט). (ג) התקופה לאחר הסתלקות בתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר ביום כ"ב לחודש אחד עשר (כ"ב שבט תשמ"ח).

ויש לומר, שג' תקופות אלו מבטאות בכללות ג' דרגות בסיום העבודה של לעשות לו יתברך דירה בתחתונים, המשכת בחי' אחד עשר

³⁸ תניא רפ"ז.

³⁹ שיחת שמח"ת תרפ"ט.

⁴⁰ כמ"ש (בראשית א, ה) "ויקרא אלקים לאור יום".

⁴¹ ראה ראב"ע בא יב, ד. ס' השרשים לר' יונה בן ג'נאח ולהרד"ק ערך חדש.

⁴² ראה סה"ש תשנ"ח ח"א ע' 255 הערה 99.

⁴³ ראה סה"ש תשנ"ב ח"א ע' 293-5 (לעיל ע' 235-7).

בבחי' עשר (כי בכדי שזה יהי' בגדרי התחתונים, צ"ל העבודה דרגא אחר דרגא מלמטה למעלה):

(א) העבודה – עד לסיום ושלימות העבודה – בעולם, בדרגת "עשר", כדי להכין את העולם לקבלת הגילוי ד"אחד עשר" (אלקות שלמעלה מעולם) בלי שיתבטל ממציאותו (כפי שהי' במתן תורה). אבל בכך מודגש בעיקר ובגילוי הענין ד"עשר", אלא שב"עשר" גופא – כפי שהוא נעשה כלי ל"אחד עשר". ובאופן שעדיין ניכר חילוק בין "עשר" ל"אחד עשר", מהאי טעמא גופא שזה צ"ל בגדרי התחתונים והתחתונים נמצאים עדיין בדרגת "עשר" (ולא "אחד עשר").

(ב) הגילוי ד"אחד עשר" עצמו, עד ש"עשר" מתעלה ל"אחד עשר". ז.א. ש"אחד עשר" פועל גם ב"עשר", אבל בעיקר מורגש הגילוי ד"אחד עשר" (ו"עשר" נכלל ונעשה חלק מ"אחד עשר").

(ג) שלימות החיבור והיחוד ד"עשר" (מצד ענינו הוא) ו"אחד עשר" (מצד ענינו הוא), שתחתונים מצד ענינם הם נעשים דירה לו יתברך, לעצמותו ית'⁴⁴. ביחד עם כך שזוהי דירה לו יתברך (אבל היא עדיין דבר נפרד כביכול מהדייר עצמו, בהיותה בדרגת עשר בנפרד מאחד עשר) – נעשית הדירה בתחתונים דבר אחד עם הדייר, ובלשון הידוע⁴⁵: היש הנברא הוא (דבר אחד עם ה) יש האמיתי⁴⁶.

ויש לומר שב' הענינים האחרונים הם כנגד ב' דרגות ב"אחד עשר" גופא: אחד עשר שעדיין יש לו ערך ושייכות לעשר (ולכן יש ל"אחד עשר"

⁴⁴ ראה סה"מ תקס"ה ח"א ע' תפט. הנסמן בסה"מ מלוקט ח"ב ע' רמא הערה

⁴⁵ ביאורי הזהר (לאדהאמ"צ) בשלח מג, ג ואילך. וראה ד"ה ולקחתם לכם

תרס"א (ע' קצז).

⁴⁶ ע"ד החידוש ד"אין עוד מלבדו" (ואתחנן ד, לה) לגבי "אין עוד" (ואתחנן שם, לט), ש"אין עוד" שולל לגמרי מציאות הנבראים, שאין "שום מציאות כלל" (ד"ה ולקחתם שם), היינו, ביטול הנבראים לגבי בחי' אחד עשר, משא"כ "אין עוד מלבדו" פירוש ש(רק) בלעדו "אין עוד" אבל "עמו" ישנה מציאות (ראה גם לקו"ש חכ"ה ע' 202 הערה 86). ואולי יש לומר גם באופן אחר: "אין עוד מלבדו" מורה שיש (עמו) "עוד" מציאות, היינו שעדיין ישנו חילוק בין "עשר" ו"אחד עשר". ולמעלה מזה הוא "אין עוד" שמורה על התאחדות גמורה בין מציאות (העולם) ועצמותו ית' ("עשר" ו"אחד עשר"), כך ש"אין עוד" מציאות (אפילו "עמו").

פעולה על דרגת עשר אם באופן של ביטול (כפי שהי' במ"ת), או באופן שעשר מצ"ע נשאר סו"ס מציאות נפרדת מאחד עשר; ואחד עשר שרומז על עצמותו ית' – "אנת הוא חד ולא בחושבן" – שהוא לא בערך לגמרי לעשר ולאחד עשר, ולכן יש בכחו לחבר ולאחד את שניהם בשלימות.

ח. ועפ"ז יש לומר החילוק בין ג' התקופות הנ"ל:

יום העשירי בחודש האחד עשר קאי על סיום וגמר העבודה של בירור ה"שיריים" האחרונים של הגלות, "לצחצח את הכפתורים". ובסגנון האמור: גמר ושלימות העבודה במשך הדורות להמשיך "אחד עשר" ב"עשר", אבל באופן שעדיין ישנם ב' ענינים נפרדים (מצד גדרי התחתונים): עשירי מצד הימים ואחד עשר מצד החדשים – כי הדרגא דאחד עשר ("ידבר אלקים גו'" שלמעלה מעולם) עדיין לא חדרה לגמרי בעולם (עשר), במילא יש אמנם החידוש (חודש) דאחד עשר, אבל העבודה הגלילי (מצד הימים, ענין האור והגילוי⁴⁰) מתבטאת עדיין בדרגא של עשר [כמבואר במ"א⁴⁷ שתוכן העבודה דכ"ק מו"ח אדמו"ר בחיים חיותו בעלמא דין התבטא בגילוי דעשירי].

היום למחרתו – יום אחד עשר לחודש אחד עשר – מציין שנוסף ולאחרי העבודה דיום עשירי בחודש אחד עשר, משיגים ומתעלים (ע"פ הכלל ד"מעלין בקודש"⁴⁸) גם להגילוי (יום) דאחד עשר, ובאופן כזה שזה מעלה גם את הגילוי דיום העשירי להדרגא ד"אחד עשר יום"⁴⁹. אזי ישנו אחד עשר, הן מצד החודש (חודש אחד עשר) והן מצד היום והגילוי (יום אחד עשר)⁵⁰, אחד עשר הן כפי שזה נמשך למקבל (לבנה, חודש), והן

⁴⁷ ס' השיחות תש"נ ח"א ע' 235 ואילך.

⁴⁸ ברכות כח, א. וש"נ.

⁴⁹ ל' הכתוב – דברים א, ב.

⁵⁰ ולהעיר מהשייכות דחודש האחד עשר ל"ביום עשתי עשר יום (לחודש הראשון)

נשיא לבני אשר" (נשא ז, עב) [להדעות שהשייכות דהנשיאים לחדשי השנה היא כסדרם בחנוכת המשכן (קה"י ערך אות יו"ד ערך י"ב חדשים וי"ב שבטים. ובאות ש' ערך שבט. בני יששכר מאמרי חודש שבט מאמר א' בסופו)]. ויש לומר, שיום אחד עשר בחודש הראשון (ניסן) קשור עם התחלת הגילוי – "הלידה" – של בחי' אחד עשר (וראה שיחת שבת הגדול ערב י"א ניסן תשמ"ט (סה"ש ח"ב ע' 389 ואילך)), כידוע שבחודש ניסן היתה לידת עם ישראל (ראה יחזקאל טז. וראה תו"א ר"פ וארא. תו"ח שם צו, ב

כפי שזה מצד המשפיע (חמה, יום)⁵¹. אבל כ"ז הוא בדרגא דאחד עשר ששייך ובערך לעשר.

בזה גופא מגיעים אח"כ לדרגא גבוהה עוד יותר – שאוחזים כבר לאחר סיום עבודת כל הבריורים, ואף כבר "צחצחו את הכפתורים" וכו', וצריכים רק להיות מוכנים לקבלת משיח צדקנו – השלימות דאחד עשר (לגמרי שלא בערך לעשר), שפועל את החיבור והאיחוד דעשר (מצד ענינו הוא) ואחד עשר (מצד ענינו הוא) – כמרומז בכ"ב שבת:

כ"ב הוא אחד עשר בכפליים (אחד עשר יום מיום האחד עשר בחודש האחד עשר). זאת אומרת שבימי החודש עצמם – יש ב' פעמים אחד עשר (נוסף לכך שזהו בחודש אחד עשר). ויש לומר שזה מבטא את תכלית השלימות דאחד עשר (התאחדות עשר עם אחד עשר), שגם בדרגת הגילויים ובדרגת המשפיע (יום) יש הן אחד עשר כפי שזה מעלה את העשר (תחתונים), והן אחד עשר מצד עצמו, מצד עצם המשפיע – אחד עשר בטהרתו ממש, מצד עצמותו יתברך, וכן – חיבור שניהם יחד.

ז.א. שלאחרי שישנה השלימות דעשר ואחד עשר (בחודש האחד עשר), שלימות העבודה דבנ"י למטה להמשיך בחי' אחד עשר בעשרת הדברות (שניתנו מלמעלה במתן תורה), נוסף עוד פעם "אחד עשר יום מחורב"⁴⁹ – הגילוי ד"בך" כנגד כ"ב אותיות התורה⁵².

ויש לומר שזה מורה על הדרגא העליונה שבתורה כפי שהיא קשורה עם אחד עשר, ואחד עשר בכפליים (שלמעלה גם מאחד עשר עצמו), שלמעלה מתורה כפי שהיא מתבטאת בעשרה (עשרת הדברות) – תורה כפי שהיא חד עם עצמותו יתברך, "אורייתא וקוב"ה כולא חד"⁵³, כמרומז

ואילך. סהמ"צ להצ"צ עז, סע"ב ואילך. ועוד); ויום אחד עשר בחודש אחד עשר קשור עם שלימות הגילוי של אחד עשר, באופן של נשיאות בגלוי.

⁵¹ ראה סה"ש תשנ"ב ח"א ע' 19-317 (לעיל ע' 60-258).

⁵² ראה שהש"ר פ"א, ד (קרוב לסופו): בך בכ"ב אותיות שכתבת לנו בתורה, ב' תרין כ' עשרין, הרי בך.

⁵³ תניא פ"ד ורפכ"ג בשם הזהר. וראה זהר ח"א כד, א. ח"ב ס, א. תקו"ז ת"ו

(כא, ב). תכ"ב (סד, א). לקו"ת נצבים מו, ב. ועוד.

במספר כ"ב אותיות "בר" – שקאי על הקב"ה ("בר בהקב"ה"⁵⁴), עצמותו ית', בר בעצמות⁵⁵,

אשר ע"י כ"ב אותיות התורה נעשה יהודי מאוחד עם "בר", עצמות א"ס ב"ה⁵⁶. וזה נמשך בכל ענינו ופרטיו (שבאים לידי ביטוי בבחי' עשר, עשר כחות הנפש וכו') באופן של "בר" יברך ישראל", שישראל (כאו"א מישראל וכלל ישראל) מתברכים בכל הברכות – מ"בר", בעצמותך.

ט. ויש לומר שזה מרומז גם בשם הנפטר – "חי' מושקא":

"חי'" (מלשון חיים) מרמז וקאי על כללות חי' הנשמה (חלק אלוקה ממעל ממש), שנמשך ממקור החיים בעצמותו ית'.

בחיות (הנשמה) גופא ישנם בכללות ב' דרגות⁵⁷: (א) **חיות פרטי** (פנימי) – אור וחיות הנשמה אשר מתלבשת באופן פנימי ופרטי בהגוף (ובכחות הפנימיים), ו(ב) **חיות כללי** (מקיף הנשמה) – שלמעלה מהתלבשות (באופן פנימי) בהגוף (ובכללות – ה"ז מתבטא בכחות המקיפים, רצון ותענוג).

ויש לומר שב' ענינים אלו מרומזים בב' השמות "חי' מושקא": "חי'" קאי (בעיקר) על החיות הפנימי, שמחי' את הגוף בדרך התלבשות פנימית. ו"מושקא" – שזהו מין ריח בשמים⁵⁸ (ומברכין עליו בורא מיני בשמים⁵⁹), ולכמה דיעות⁶⁰ ה"ז א' מי"א סממני הקטורת (מור) – קאי על מקיף הנשמה, כידוע שריח הוא ענין של מקיף (לא כמאכל שטועמים אותו והוא נכנס בפנימיות ונעשה דם ובשר כבשרו⁶¹), וריח משיב את

⁵⁴ (שהש"ר שם).

⁵⁵ ראה אה"ת (כרך ד) דרושים לסוכות ע' א'תשס. סה"מ תש"א ע' 94. תרפ"ח (תש"ח) ע' קסה (ע' 250). מלוקט ח"ג ע' רטו. וראה תו"א בשלח סד, סע"ב. שער האמונה ספנ"ו (צ, א). מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"א ע' שפד.

⁵⁶ ראה סה"מ תרפ"ח (תש"ח) ותש"א שבהערה הקודמת.

⁵⁷ ראה המשך ר"ה תרס"ג (ע' ב ואילך), תש"ח (ע' ד ואילך). סה"מ ת"ש ע' 31

ואילך.

⁵⁸ ראה סה"ש תש"נ ח"א ע' 297 הערה 97.

⁵⁹ ברכות מג, א. וגירסת הרי"ף ורבינו יונה ברכות שם: ממושקא.

⁶⁰ רמב"ם הל' ברכות רפ"ט. הל' כלי המקדש פ"א ה"ג. ראב"ע תשא ל, כג. ועוד

– נסמן בסה"ש שם. וראה שו"ע אדה"ז או"ח סרצ"ז ס"ג.

⁶¹ תניא פ"ה (ט, ב).

הנפש⁶² [שלכן מברכים "בורא מיני בשמים" במוצאי שבת, "כדי להשיב את הנפש שהיא דואבת ליציאת השבת בשביל הנשמה יתירה שהלכה כווי⁶³], כי ריח (שמגיע למקיף הנשמה) יש בכחו להמשיך חיות חדשה בהגוף⁶⁴. עד יתירה מזו – הנשמה **נהנית** מן הריח⁶⁵.

ובכללות – בהחמשה⁶⁶ **שמות** שנקראו לה (להנשמה), נפש רוח נשמה חי' יחידה⁶⁷ – "חי" קאי על נר"נ (פנימיות), ו"מושקא" (ריח) קאי על חי' יחידה (מקיפים). ובפרטיות יש לומר – ש"חי" קאי על חי' שבנשמה (מקיף הקרוב אל הפנימי), ו"מושקא" – יחידה⁶⁸ (מקיף דמקיף, נשמה לנשמה). עד – לעצם הנשמה (שלמעלה מה) (חמשה) **שמות** שנקראו לה⁶⁹, שמשם בעצם ממשיך הריח חיות חדשה (והנאה ותענוג) בנפש האדם⁷⁰.

וכאשר שתי תיבות אלו ("חי' מושקא") באות יחד כשם אחד של אדם **אחד**, ה"ז מורה על חיבור ואיחוד של שני העינים יחד – שהגילוי דמקיף ועצם הנשמה (אחד עשר, כנגד י"א סממני הקטורת) נמשך ומתלבש (לא רק באופן מקיף, כפי שזה ע"י ריח בלבד, אלא גם) באופן פנימי בהגוף **ובעשר** הכחות הפנימיים.

⁶² ראה תו"א תולדות כ, רע"ד. שם (בהוספות) קיז, ב. הנסמן בסה"מ מלוקט ח"ב ע' רטז הערה 52.

⁶³ רשב"ם ותוס' פסחים קב, סע"ב. תוד"ה כי – ביצה לג, ב. שו"ת הרשב"א ח"ג סר"צ. שו"ע אדה"ז או"ח ר"ס רצז [ושם, "טוב להניח חתיכת **מור** בתוך מיני ריחות שמברכים עליהם בורא מיני בשמים (בהבדלה במוצש"ק) כו"י]. **ועוד**. – וראה לקו"ש חל"א ע' 191 ואילך. וש"נ.

⁶⁴ ראה בכל זה (החילוק בין מאכל וריח, קרבנות וקטורת, ריח המאכל וריח בעצם) – עטרת ראש שער יוהכ"פ בסופו. שערי אורה ד"ה בכ"ה בכסלו פי"ג ופכ"ה. ד"ה והוא כחתן תרנ"ז פי"א (ע' קסב) ואילך. ד"ה ביום השמע"צ וד"ה וירח ה' עדר"ת (המשך תער"ב ח"א פרי"ג ואילך). לקו"ש ח"ה ע' 402. ועוד.

⁶⁵ ברכות מג, ב.

⁶⁶ ולהעיר שהר"ת של שם הנפטר (חי' מושקא שניאורסאהן) הוא "חמש". וראה גם ס' השיחות תשמ"ח ח"א ע' 274.

⁶⁷ ב"ר פי"ד, ט. דב"ר פ"ב, לז. וראה ע"ח שער דרושי אבי"ע פ"א. שער הגלגולים בתחלתו. ועוד.

⁶⁸ ראה אה"ת חנוכה (כרך ה) תתקסב, א.

⁶⁹ ראה סה"מ תרצ"ו ס"ע 56. וש"נ.

⁷⁰ ראה ד"ה והוא כחתן שם. המשך תער"ב שם פרי"ג. פרי"ח.

ויש לומר, שזה בא מבחי' יחידה שבנשמה כפי שהיא דבר אחד עם היחיד שלמעלה – "יחידה לייחדך"⁷¹, ויתירה מזו – מעצם הנשמה ("לה") כפי שהיא דבר אחד עם עצמותו יתברך, "ישראל וקוב"ה כולא חד"⁷² – שהוא נעלה הן ממקיפים והן מפנימיים, ולכן יש בכחו לחברם ולאחדם, את כל חמשת השמות יחד בגלוי.

וענין זה נפעל בגלוי ע"י התורה (כידוע⁷³ שע"י אורייתא מתגלה איך ש"ישראל וקוב"ה כולא חד"), אשר גם בתורה ישנם ב' דרגות אלו וחיבור שניהם [ע"ד ב' הדרגות בתורה דעשרת הדברות ואחד עשר (אנכי, "מיוחד שבעשרה"), וכ"ב אותיות התורה המחוברות אותם]: נגלה דתורה – חיות (פנימי), ופנימיות התורה – ריח⁷⁴ (מקיף), "סוד טעמי' ומסתר צפונותי"⁷⁵, שגליא דאורייתא מקשרת גליא דנשמה עם גליא דקוב"ה וסטים דאורייתא מקשרת סטים דנשמה עם סטים דקוב"ה⁷⁶; וע"י חיבור שניהם יחד ("חי' מושקא") – בכח העצם (שלמעלה מסטים וגליא) – נעשים הם מציאות אחת בגלוי, שגם סטים דתורה וסטים דנשמה וסטים דקוב"ה – עד עצמותו ומהותו ית' – באים בגלוי ממש, בגליא דקוב"ה, גליא דתורה וגליא דנשמה,

[ובלשון הכתוב בריש פ' משפטים – "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם", שגם "תשים" מלשון סימה (ואוצר)⁷⁷ שבתורה – פנימיות התורה (שמצד עצמה היא סתומה וגנוזה) נמצאת באופן גלוי ("ואלה"), עד באופן של "לפניהם", לפנימיותם⁷⁸, "כשולחן הערוך ומוכן לאכול לפני האדם"⁷⁹].

⁷¹ נוסח הושענות דיום ג'. וראה לקו"ת פ' ראה כה, א. כז, א. ובכ"מ.

⁷² ראה זח"ג עג, א.

⁷³ ראה זהר שם. המשך תרס"ו ע' רלה. לקו"ש חי"ח ע' 409 ואילך. סה"מ מלוקט

ח"ג ע' קנג ואילך. וש"ב.

⁷⁴ ראה אוה"ת תשא (כרך ו) ע' א'תקמג.

⁷⁵ פרש"י שה"ש א, ב.

⁷⁶ ראה זהר שם. לקו"ת ויקרא ה, ג. נצבים מו, א. ובכ"מ.

⁷⁷ ירושלמי ע"ז פ"ב סוף ה"ז ובפ"מ שם.

⁷⁸ תו"א משפטים עה, ג. תו"ח שם תט, רע"א. ועוד.

⁷⁹ פרש"י ר"פ משפטים.

י. עפ"ז יובן הכח שיש לנו לפעול את החידוש שניתוסף לאחר כ"ב שבט – שגם העולם (עשר) יהי' מוכן ומוכשר לקבל את הגילוי דאחד עשר (שלמעלה מעולם), דירה לו יתברך בתחתונים בתכלית השלימות, בגאולה האמיתית והשלימה:

ע"ז שעצם הנשמה של יהודי (שהיא "כולא חד" עם עצמותו ית') נמצאת בגלוי **בעשר** כחות הנפש הפנימיים שלו (כמרוז בשם הנפטר, נוסף להרמז במספר היום – כ"ב לחודש אחד עשר, כנ"ל ס"ח), ה"ז נתן לו גם את הכח לפעול בעולם, עד בכל סדר ההשתלשלות (שמתבטא בעשר), את ההמשכה והגילוי דאחד עשר, "אנת הוא חד ולא בחושבן", כך שכל העולם – תחתונים מצד ענינם הם – יהי' דירה לו יתברך, לו לעצמותו.⁴⁴

יא. ע"פ הנ"ל יובן מדוע החידוש (דכ"ב שבט) מתבטא דוקא בנוגע (להסתלקותה של) **בתו** של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו:

כשם שבגאולת מצרים, אמרו חז"ל⁸⁰ ש"בשכר נשים צדקניות שהיו באותו הדור נגאלו ישראל ממצרים", כמו"כ הוא גם בנוגע להגאולה העתידה לבוא (שעלי' כתוב⁸¹ "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"), שתהי' בשכר ובזכות נשים צדקניות שבאותו הדור, כמארז"ל⁸² "אין הדורות נגאלים אלא בשכר נשים צדקניות שיש בדור". ובפרט ע"פ המבואר בכתבי האר"י ז"ל⁸³ שהדור האחרון בגלות הוא גלגול של דור יוצאי מצרים.

שזהו א' מהטעמים⁸⁴ להשתדלותו המיוחדת של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בחינוך והדרכה דנשי ובנות ישראל, בכל עניני היהדות, תורה ומצוותי', כולל – בלימוד תורת החסידות והפצת המעינות חוצה – כי להיותו הדור האחרון לגלות והדור הראשון לגאולה, נוגע אז ביותר עבודתן של נשי ובנות ישראל, שבזכותן באה הגאולה.

⁸⁰ סוטה יא, ריש ע"ב. שמו"ר פ"א, יב. וראה במדב"ר פ"ג, ו.

⁸¹ מיכה ז, טו.

⁸² יל"ש רות רמז תרו בסופו (ממדרש זוטא רות).

⁸³ שער הגלגולים הקדמה כ. לקוטי תורה וספר הליקוטים שמות ג, ד.

⁸⁴ ראה "קובץ כ"ב שבט" (שחולק באור לכ"ב שבט כדלקמן הערה 122) ע' 32

ואילך (סה"ש תשנ"ב ח"א ע' 922 (לעיל ע' 240) ואילך).

אם הדברים אמורים בנוגע לכל נשי ובנות ישראל, עאכו"כ בנוגע לבתו של נשיא דורנו עצמו, שנתחנכה על-ידי נשיא דורנו וכו'. ואף לאחר הסתלקותה נמשכת השפעתה, ובפרט שכו"כ מבנות ישראל נקראות על שמה, וע"י הנהגתן משמשות הן דוגמא חי', כנשמות חיות בגופים חיים⁸⁵, שהן התחנכו לפי רוחה וע"פ הוראותי, ובדוגמתה (כבתו של נשיא דורנו).

ועפ"ז יש לומר הטעם לכך שאחרי כ"ב שבט (יום הסתלקותה של בתו) נפעל השלב האחרון בהכנת העולם (כדירה לו יתברך בתחתונים) להגאולה, כי שלימות ענין זה נעשה ע"י ובשכר נשי ובנות ישראל.

יב. מעלתן של נשי ובנות ישראל בהעבודה של עשיית דירה לו יתברך בתחתונים (ההתאחדות דעשר ואחד עשר) תובן בהקדים תוספת ביאור בהאמור לעיל אודות העבודה דעשיית דירה בתחתונים:

כיון שחז"ל²⁴ משתמשים בלשון "**דירה** בתחתונים", מובן איפוא שניתן להבין את תוכן הדבר בהשוואתו לדירת האדם למטה [שנשתלשלה מענין הדירה למעלה].

רואים בפשטות שאע"פ שדירה יכולה להיות רק ממקום מסויים שמוכשר לדירת האדם, הרי שלימות הדירה היא – כאשר זו דירה **נאה** עם כלים **נאים**, עד ש"שלושה מרחיבין דעתו של אדם, אלו הן, דירה נאה ואשה נאה וכלים נאים"⁸⁶.

זאת אומרת, שבדירה בפשטות ישנם ב' ענינים: (א) דירה בטלה לגמרי לבעל הדירה שדר בה. כל פרטי הדירה (כדבעי) משמשים אותו, ובזה מתבטאת כל מציאותם. (ב) דירה נאה **מרחיבה** דעתו של אדם.

וכמו"כ מובן בנוגע ל"דירה בתחתונים": שלימות הדירה היא דוקא כשהיא "דירה נאה" עם "כלים נאים", נוסף לכך שהיהודי עצמו מתנהג שם באופן "נאה" (כראוי לכנסת ישראל – "אשה נאה"). זאת אומרת: בנוסף לכך שעושים מהתחתונים דירה להקב"ה באופן המוכרח ע"פ

⁸⁵ להעיר ממאחז"ל (תענית ה, ב): יעקב אבינו לא מת . . . מה זרעו בחיים אף הוא בחיים.

⁸⁶ ברכות נז, ב.

שורת הדין, עושים מזה גם "דירה נאה" – כפס"ד הלכה⁸⁷: "בכל דבר שהוא לשם הא־ל הטוב שיהי' מן הנאה והטוב, אם בנה בית תפילה יהי' נאה מבית ישיבתו וכו'". "זה א־לי ואנוהו"⁸⁸, "התנאה לפניו במצוות, עשה לפניו סוכה נאה ולולב נאה וכו'"⁸⁹. ועד"ז מובן בנוגע לכללות העבודה דעשיית דירה בתחתונים, שצ"ל באופן של "דירה נאה". וזה נוגע לא רק לשלימות התחתון, אלא גם לבעל הדירה – דירה נאה מרחיבה דעתו של אדם העליון כביכול.

יג. והביאור בזה:

שלימות החיבור והיחוד דעשר ואחד עשר שנעשה ע"י "מעשינו ועבודתינו" (כפי שזה בהדגשה ביום עשירי בחודש אחד עשר, ובשלימות הגילוי – בכ"ב שבט) פועלת **חידוש** שלא הי' לפני זה, [ולכן הגאולה האמיתית והשלימה – כשתהי' שלימות הענין דדירה לו יתברך בתחתונים ("גילוי אור א"ס ב"ה בעוה"ז הגשמי"³⁸)], שעשר נעשה מציאות אחת עם אחד עשר – "תלוי במעשינו ועבודתינו כל זמן משך [הגלות]³⁸":

מצד הגילוי ד"אחד עשר" מצ"ע – הדרך שהתחתון יוכל להכיל זאת הוא ע"י ביטול מציאותו ("פרחה נשמתן"); מצד הגילוי ד"עשר" מצ"ע התחתון מתאחד אמנם עם אלקות, אבל רק עם הדרגא שהיא בערך הבריאה, לא עם אלקות שלמעלה מהבריאה (אחד עשר).

ע"י עבודת האדם למטה בזיכוך ובידור התחתון, פועלים, שגם התחתונים (עשר) מצד ענינם הם יהיו דירה לו יתברך, לא רק לדרגות האלקות שהן בערך לעולם, אלא גם לאלקות שלא בערך, עד לעצמות ומהות בעצמו, ונוסף על "דירה לו יתברך", גם – דבר אחד כביכול עם **הוא** יתברך (היש הנברא עצמו הוא היש האמיתי).

וחידוש זה אינו רק **בבריאה** – שע"י עבודת התחתונים הבריאה יכולה להכיל אלקות שאינו בערך לעולם – אלא גם **באלקות** כביכול.

⁸⁷ רמב"ם סוף הל' איסורי מזבח.

⁸⁸ בשלח טו, ב.

⁸⁹ שבת קלג, ב. וש"נ.

כמבואר בחסידות⁹⁰, שע"י עבודת האדם בתומ"צ בתחתונים נפעלים שני ענינים: (א) האור האלקי שהוא שלא בערך לעולם ומצ"ע לא יכול להתקבל בעולם (שלכן ה' הצמצום), נמשך בעולמות באופן שהם לא מתבטלים במציאותם ומקבלים את האור. יתירה מזו: (ב) נמשך ומתגלה אור חדש מעצמותו ומהותו ית', שלמעלה מהאור⁹¹ שהי' ממלא מקום החלל. ויש לומר יתירה מזו – שע"י העבודה דעשיית דירה בתחתונים, מתמלא התענוג והתשוקה בעצמותו ית' כביכול – ש"נתאווה הקב"ה להיות לו יתברך דירה בתחתונים" (ו"שוקין עמודי שש", "זה העולם שנשתוקק הקב"ה לבראותו"⁹²), שה"נתאווה" הוא דוקא בעצמותו יתברך.

⁹³.

ויש לומר, שמב' ענינים אלו נובעים שתי נקודות שצ"ל באדם העובד באופן העבודה דעשיית דירה בתחתונים:

מצד הענין הראשון (החידוש לגבי הבריאה) – מתבטאת עיקר העבודה בהפיכת הדברים הגשמיים בתחתונים ("בענין הסתר אורו ית'⁹⁴) שיהיו כלים מוכשרים לגילוי אלקות (ע"י עשיית תפילין מקלף גשמי, ציצית מצמר גשמי וכו'), ובכללות – "דירה לו יתברך", מקום מוכשר לגילוי אלקות והשראת השכינה, עד – לעצמותו ית'.

[וע"ד הענין הראשון הנ"ל בדירה בפשטות, שהדירה בטלה לגמרי לבעל הדירה שגר בדירה].

מצד הענין השני (החידוש למעלה) – ניתוסף שהעבודה צ"ל לבנות "דירה נאה" ו"כלים נאים", אשר מרחיבין דעתו של אדם, כנ"ל.

[וע"ד הענין השני בדירה: נוסף לכך שכל עניני הדירה בטלים לבעל הדירה, הרי דירה נאה וכלים נאים מרחיבין דעתו של אדם].

יד. ע"פ הנ"ל תובן השייכות דהנ"ל עם נשי ובנות ישראל:

⁹⁰ המשך תרס"ו בתחלתו (ע"ד). ע' תקט. סה"מ תש"ב ע' 32. ועוד.

⁹¹ ראה ע"ח שער א (דרוש עגולים ויושר) ענף א. אוצרות חיים ומבוא שערים

בתחלתם.

⁹² שה"ש ה, טו. במדב"ר רפ"י.

⁹³ ראה לקו"ש ח"ו ע' 21 ואילך. ועוד.

⁹⁴ תניא פל"ו (מה, ב).

רואים בפועל בנוגע לדירה בפשטות, שעיקר נוי ויופי הדירה והכלים – הן בגשמיות והן ברוחניות – תלוי באשה, "עקרת הבית"⁹⁵. וכידוע שהענין של נאה (והכח לעשות נאה) ישנו במיוחד באשה – "אשה נאה"⁹⁶, "כלה נאה וחסודה"⁹⁷. עד ש"אין האשה אלא ליופי"⁹⁸ – יופי ברוחניות שמזה נשתלשל ביופי בגשמיות⁹⁹.

ויש לומר שהדבר משתלשל מזה שכך הוא גם בעבודה דעשיית "דירה בתחתונים", אשר בנשי ובנות ישראל תלוי חלק עיקרי מהעבודה דעשיית דירה שתהי' "דירה נאה" עם "כלים נאים".

וכמודגש במיוחד בשלשת המצוות העיקריות שעליהן נשען כל בית ישראל – הדלקת נרות שבת קודש ויום טוב, כשרות האכילה ושתי' וטהרת המשפחה (ר"ת "החן"¹⁰⁰, חן ויופי ונוי), שמצוות אלו פועלות שיהי' (נוסף לדירה לו יתברך בתחתונים בכלל) – "דירה נאה" ו"כלים נאים", חדרים ביופי (רוחני וגשמי) של כשרות, טהרה וקדושה¹⁰¹.

ועד"ז בענין חינוך הבנים והבנות – שמעמיד את יסוד החיים של כל אדם – רואים בפועל, שהחינוך שלהם תלוי בהאם¹⁰². ובפרט החינוך

⁹⁵ ראה ב"ר פע"א, ב. זח"א קנד, א. אוה"ת נ"ך (כרך ב) ע' תתנעא. ע' תתנח ואילך.

וראה "קובץ כ"ב שבט" ע' 21 ואילך (לקו"ש חכ"ו ע' 369 ואילך).

⁹⁶ ועפ"ז תומתק השייכות (בברכות שם) ד"אשה נאה" ו"דירה נאה וכלים נאים" (השלשה ענינים שמרחיבין דעתו של אדם), כי ע"י "אשה (שענינה) נאה" נעשים גם "דירה נאה וכלים נאים".

⁹⁷ כתובות יז, רע"א.

⁹⁸ תענית לא, א.

⁹⁹ ראה יהל אור ע' תקלח. ביאור"ז (להצ"צ) ע' תרא ואילך. ועוד.

¹⁰⁰ מגלה עמוקות עה"ת פ' שלח (ד"ה ג' מצוות – יז, ד).

¹⁰¹ כמבואר בספרים שע"י כשרות האכו"ש נעשה שינוי במהות וטבע האדם

האוכל ושותה מאכלות ומשקאות אלו, מכיון שנעשים דם ובשר כבשרו (ראה רמב"ן (הובא בבחי' שמיני יא, יג. פ' ראה יד, ג. ועוד).

ועאכו"כ שכן הוא בנוגע לטהרת המשפחה, שבזה תלוי' הטהרה והנוי בחיי

המשפחה מתוך בריאות בגשמיות וברוחניות, כידוע ומבואר בכ"מ (ראה לקו"ש חי"ג ע' 259. וש"נ). וכן בנוגע להדלקת נרות שבת קודש ויו"ט, שממשיכה בהדירה ובכל בני הבית אור וקדושה של "נר מצוה ותורה אור" (כדלקמן בפנים).

¹⁰² ראה של"ה שער האותיות (מד, א). הובא בקונטרס "חנוך לנער" ס"ע 34

ואילך. וראה סה"ש תש"נ ח"ב ע' 455 ואילך (ע"ד חיוב נשי ישראל בחינוך ובלימוד התורה).

וההדרכה של ילדים קטנים, וככל שהילד קטן יותר, התלות באם גדולה יותר: היא מחדירה בהם מעת היותם קטנים חיות ורוח של יהדות, שעל יסוד זה גדלים בנים ובנות עוסקים בתורה ומצוותי', בשלימות ברוחניות ובגשמיות – באופן נאה ויפה וכו'.

זאת אומרת, שנוסף לכך שהילדים יהיו עוסקי תומ"צ ע"ד הרגיל, מחדירה בהם האם את התענוג והחום (עם העדינות והאהבה שישנן במיוחד בטבען של נשי ובנות ישראל) שהעסק בתומ"צ יהיו באופן **נאה וטוב**, כך שיכולים להצביע עליהם ולומר: "זה אֵלִי ואנוהו" (כנ"ל סי"ב).

כנראה – לדוגמא – במנהג טוב של אמהות יהודיות לנגן לילדיהן הקטנים עוד בהיותם מוטלים בעריסה – שהתורה היא הדבר הכי טוב, הכי מתוק, הכי יפה וכו'. שזה משריש בילד – גם לאחר שמתבגר ("גם כי יזקין לא יסור ממנו"¹⁰³) – אהבה פנימית ויוקר כלפי כל הענינים דתורה ומצות.

טו. הענין של החדרת יופי ("נאה") בהדירה ובכל עניני יהדות – רואים בגלוי במצות הדלקת נרות שבת קודש ויו"ט:

עי"ז שאשה ובת מבנות ישראל מדליקה נר קדוש לכבוד שבת ויו"ט עם ברכה – היא מחדירה בבית אור של קדושה, חום ויופי (נאה), שמאיר ומייפה את כל הבית, וכל בני הבית – גם את הבעל והבנים – עם "נר מצוה ותורה אור"¹⁰⁴, כל עניני תורה ומצות¹⁰⁵,

[מתחיל מכך שע"י הדלקת נרות שבת היא מכניסה את יום השבת קודש עבור כל בני הבית (ורק לאחמ"כ באים תפלת ערבית והקידוש של הבעל)].

והחידוש בנר שבת ויו"ט הוא – שזה פועל שתהי' "דירה נאה" באופן גלוי לעיני בשר – כאו"א יכול לראות איך שהדירה נעשית מוארת ויפה יותר עם האור המאיר של הנרות.

¹⁰³ משלי כב, ו.

¹⁰⁴ שם ו, כג.

¹⁰⁵ ראה שבת כג, ב: "הרגיל בנר הווין ל' בנים תלמידי חכמים", ובפרש"י "דכתיב כי נר מצוה ותורה אור, ע"י נר מצוה דשבת . . בא אור דתורה". וראה גם זח"ב קסו, א.

ויש לומר, שזהו אחד הטעמים מדוע רמ"ח מצוות עשה (רמ"ח אברין דמלכא¹⁰⁶) עם ב' הידים (שני הקוים הכלליים של אהבה ויראה, שמחדירים שלימות בקוים המצוות¹⁰⁷) בגימטריא "נר"¹⁰⁸ – כי בהדלקת נר מתבטאת בגלוי השלימות דקוים כל המצוות, לעשות להקב"ה "דירה נאה" בתחתונים.

טז. ולהוסיף שזה מרומז גם בשם הנפטר – "חי' מושקא", שמורה על חיות וריח בשמים (כנ"ל ס"ט):

בכדי שתהי' "דירה נאה" צ"ל בדירה **חיות**, שתהי' דירה חי' (ר' לעבעדיקע שטוב) (שחיות היא בהוספה לעצם מציאות הדבר). ויתירה מזו – שיורגש שם ריח בשמים – ריח **טוב ונאה**¹⁰⁹, הן ברוחניות והן בגשמיות, שמוסיף יותר נוי בדירה (ע"ד ההוספה שבאה ע"י אור הנרות¹¹⁰). [ודבר זה הוא בהדגשה יתירה ביום השבת¹¹¹, שענינו הוא **עונג**].

ועד"ז גם ברוחניות העינים – ש"דירה נאה" תלוי' בכך שתהי' הן העבודה ד"חי" – חיות פנימי וכחות פנימיים, והן העבודה ד"מושקא" – כחות המקיפים, עד ליחידה שבנפש, הענין דתענוג (נאה).

שזה פועל, שנוסף להיותה דירה בתחתונים בכלל (שהיא בטילה "לו יתברך"), היא נעשית "דירה **נאה**" (כפי שזה גם בפשטות הענין, שהריח

¹⁰⁶ ראה תקו"ז ת"ל (עד, סע"א). הובא בתניא פ"ד. רפכ"ג. ועוד.

¹⁰⁷ היינו, כפי שאהבה ויראה הם ענינים כלליים הפועלים על כל (רמ"ח) אברים הגשמיים ועל כל מציאות האדם – ע"י התפשטות הלב (אהבה) או כיווץ הלב (יראה). ונוסף לזה, אהבה ויראה הן ב' מצוות פרטיות מרמ"ח מ"ע, מצד ענינה הפרטי של כל א' מהן.

¹⁰⁸ זהר שם, ב. וראה לקו"ת בהעלותך לג, ג. שלח מד, ד. ובכ"מ.

¹⁰⁹ ראה ראב"ע ורמב"ן עה"פ תשא ל, כג. וראה מו"נ ח"ג פמ"ה. תורת העולה

(להרמ"א) ח"ב פל"ה.

¹¹⁰ ולהעיר שבשמן המשחה (שמן זית (תשא שם, כד)) הי' גם מור (שם, כג),

שזהו ע"ד "מושקא" (כנ"ל הערה 60), והרי ידוע שהיו מהדרים (בדורות שעברו) להדליק נרות שבת בשמן זית.

¹¹¹ ולהעיר שמשלימים המאה ברכות בשבת (ויו"ט) ע"י ריח הבשמים (מנחות מג,

סע"ב. טושו"ע או"ח רס"ז. שו"ע אדה"ז שם. ושם רסמ"ו). ואמרו חז"ל (ויק"ר פכ"ג, ו. שהש"ר פ"ב, ב [ו]) "מה שושנה זו [שאינה אלא לריח, כדלעיל שם] מתוקנת לשבתות וימים טובים כו", "להתענג ולברך על הריח ולהשלים ק' ברכות" (פי' מהרז"ו לויק"ר שם).

נאה של "מושקא" פועל שבכל הבית יהי' ריח ורוח נאה), נוי כזה אשר משיב את הנפש והנשמה נהנית ממנו, וזה מרחיב דעתו של אדם – ה"ז מחדיר (ובפרט ביחד עם נרות שבת קודש ויו"ט) אור חדש וחיות חדשה בכל בני הבית ובכל הדירה כולה, עד – בכל העולם כולו ובכל סדר ההשתלשלות,

כולל ומתחיל – מהנאה ותענוג אצל בעל הדירה האמיתי, הקב"ה (ש"נתאווה" שתהי' עבורו דירה בתחתונים¹¹²),

עד – השלימות של "אורו"¹¹³ של משיח" ו"רוחו"¹¹⁴ של מלך המשיח" בגאולה האמיתית והשלימה, שבאה בשכר נשים צדקניות בישראל¹¹⁵, כנ"ל.¹¹⁶

ועפ"ז יש לומר, שההוספה דכ"ב שבט (אחד עשר בכפליים) כוללת, שנוסף לכך שנעשה יחוד דעשר ואחד עשר (יום עשירי בחודש אחד עשר, עד יום אחד עשר בחודש אחד עשר) – דירה בתחתונים בכלל – נפעל ע"י האחד עשר השני, שהדירה נעשית "דירה נאה", שמרחיבה דעתו של אדם העליון. ויש לומר שע"ז (שעושים "דירה נאה" שמרחיבה דעתו של אדם) מודגשת עוד יותר ההתאחדות ד"עשר" ו"אחד עשר", כי

¹¹² ויש לומר, שע"י עשיית הדירה בתחתונים מתוך **תענוג והנאה** (ענין הריח), ניתוסף במילוי ה"נתאווה" . דירה בתחתונים" – כי ע"ז נעשה בתחתונים (מצד ענינם הם) מעין "כלי" ו"דירה" לגילוי התענוג (נתאווה) שלמעלה.

¹¹³ זהר ח"ג לד, ב. נת' בלקוטי לוי"צ לזח"ג ע' ריט ואילך.

¹¹⁴ ב"ר פ"ב, ד. פ"ח, א. וראה סה"ש תשנ"ב ח"א ע' 131 (לעיל ע' 84).

¹¹⁵ ולהעיר ש"משיח" הוא הר"ת של שם הנפטר בצירוף יו"ד (ר"ת שני שמותיו של אבי, כ"ק מו"ח אדמו"ר. ויום ההילולא שלו הוא ביו"ד שבט, וגם תוכן עבודתו הי' בענין העשירי, כנ"ל ס"ז).

יש לקשר זה עם המדובר כמ"פ (לקו"ש חכ"ט ע' 358 ואילך. ועוד) ש"שליח" (הגימטריא של "חמש") בצירוף יו"ד (כחות הנפש) הוא בגימטריא "משיח" – ע"פ המבואר לעיל (ס"ט), ש"חי' מושקא" מורה על המשכת וגילוי המקיף דיחידה (שמשיח הוא יחידה הכללית (רמ"ז לזח"ב מ, ב. ולזח"ג רס, ב. ועוד)) בעשר כחות הנפש.
¹¹⁶ ולהעיר מהשייכות דריח לענין הגאולה – כמובן ממאחז"ל (ויק"ר ושהש"ר שם) "מה שושנה זו אינה אלא לריח כך לא נבראו צדיקים אלא לגאולתן של ישראל". וראה המשך דברי המדרש שם: "מה שושנה זו מתוקנת לשבתות וימים טובים כך ישראל מתוקנין לגאולת מחר" (יום שכולו שבת וכולו טוב).

נוסף לכך שזו "דירה (הבטלה וטפלה) לו יתברך", הרי הדירה בתחתונים **מוסיפה ומחדשת** התרחבות חדשה אפילו לגבי למעלה כביכול.

יז. מזה ישנו הלימוד לנשי ובנות ישראל בכלל, ובמיוחד – להשלוחות תחינה דכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו – שהתאספו כאן יחדיו מכל קצוי תבל בה"כינוס השלוחות העולמי":

נוסף לכך שלכל בנ"י יש שליחות מהקב"ה לעשות דירה לו יתברך בתחתונים (כמדובר כמ"פ בארוכה), יש לנשי ובנות ישראל שליחות מיוחדת לעשות שתהי' "דירה נאה" עם "כלים נאים",

החל ע"י קיום וחיזוק ג' מצוות הנ"ל שניתנו להן במיוחד בדירה הפרטית שלהן, כשרות האכילה ושת'י, טהרת המשפחה, ונרות שבת קודש ויו"ט, כולל – ההשתדלות שגם ילדות קטנות (משהגיעו לידי הבנה) ידליקו נרות (לפני אימם, בכדי שהאם תוכל לסייע להן כו').

וכמו"כ גם – לראות להשפיע על עוד נשי ובנות ישראל שאף הן יקיימו ויחזקו את המצוות האמורות.

ובכללות – מוטל עליהן חלק עיקרי באחריות וזכות דעשיית דירה לו יתברך בתחתונים, דירה נאה עם כלים נאים – "ועשו"¹¹⁷ לי מקדש ושכנתי בתוכם"¹¹⁸, בתוך כל אחד ואחת מישראל¹¹⁹, החל בעצמן ובבתיהן הפרטיים, לעשותם משכן ומקדש לה', בית תורה תפלה וגמילות חסדים (כמדובר כמ"פ¹²⁰), ע"י התנהגותן האישית – וכך לחנך גם את הילדים ואת ובני הבית – כראוי ל"משכן" ו"מקדש" לה', ובפרט משכן ומקדש **נאה**,

¹¹⁷ (תרומה כה, ח).

¹¹⁸ (כידוע שגם הנשים השתתפו בנדבת המשכן. ואדרבה – "הן היו שם בראשונה והאנשים נטפלו להן" (ויקהל לה, כב וברמב"ן עה"פ). וראה בארוכה "קובץ כ"ב שבט" ע' 7 ואילך (לקו"ד ח"ג תקעא, ב ואילך).

¹¹⁹ (אלשיך עה"פ קרוב לסופו (ד"ה עוד יתכן). ראשית חכמה שער האהבה פ"ו קרוב לתחלתו. של"ה (סט, א. רא, א. שנה, ב. שנו, ב. ובכ"מ). וראה לקו"ש חל"ו ע' 128 ואילך.

¹²⁰ (ראה סה"ש תשמ"ז – שיחות ש"פ תרומה תשמ"ז. מכתבי "בין יו"ד וט"ו בשבט ה'תשמ"ז" (לקו"ש חכ"ו ע' 414 ואילך. שם ע' 420. ובתרגום ללה"ק: חל"א ע' 237 ואילך. שם ע' 242). ובכ"מ.

כולל – עי"ז שמכניסים בבית, ובכל חדר בבית – ענינים של תורה, תפלה וגמילות חסדים, וכמו"כ לוודא שלכל ילד בבית יהי' ברשותו הפרטית: חומש (וספרים תורניים אחרים), סידור, קופת-צדקה, ומה טוב – גם תניא קטן פרטי.

ובכללות – לקבל החלטות טובות להוסיף ולחזק את שטח החינוך של בני ובנות ישראל, החל מקטני קטנים (כנ"ל),

ועוד וגם זה עיקר – בפרט בדורנו זה, ובמיוחד – אצל השלוחות תחינה – להשפיע על נשים ובנות נוספות, בכל עיני תורה ומצוות ויהדות, הפצת התורה והיהדות, בכל שלשת הקוים של תורה עבודה וגמילות חסדים, והפצת המעיינות חוצה.

ובפרט כשישנו הכח מכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו ומבית הכנסת ובית המדרש ובית מעשים טובים שלו (שבו אנו נמצאים כעת), שכאן הוא עסק (בעשר שנים האחרונות בחיים חיותו בעלמא דין) בתורה עבודה וגמילות חסדים, ובהדגשה – בכל שלשת הענינים, ובהפצת המעיינות חוצה, וזה נמשך אח"כ ע"י כל אחד ואחת, ובאופן דמעלין בקודש, גם לאחר זה, והולך ומוסיף ואור¹²¹;

כולל ועיקר – בזמננו זה, הרגעים האחרונים לפני הגאולה – להתעורר בעצמן ולעורר את כל נשי ובנות ישראל אודות גודל הזכות דנשי ובנות ישראל להבאת הגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש, שבאה "בשכר נשים צדקניות שיש בדור", כנ"ל.

יח. ויהי רצון – והוא העיקר מכל העיקרים – שכן תהי' לנו בפועל, ותיכף ומיד ממש, ובפרט בבואנו מכ"ב שבט, "בך יברך ישראל" – שבזכות ובשכר נשים צדקניות, יגאלו כבר כל בני" בגאולה האמיתית והשלימה,

והקיצו ורננו שוכני עפר⁷, ובתוכם – כ"ק מו"ח אדמו"ר ובתו הנפטרת, עם כל הצדיקים והצדקניות וכל הנשמות בכלל, וביחד עם כל בני" שנמצאים עכשיו נשמות בגופים – לאריכות ימים ושנים טובות, נשמה בריאה בגוף בריא – עוברים, בלי שום הפסק כלל, לחיים נצחיים,

¹²¹ ראה הערה הבאה.

בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, ותיכף ומיד ממש, ולכל לראש – תיכף ומיד ממש בפשטות ממש¹²².

¹²² באור ליום ב' פ' משפטים, כ"ב שבט, חילק כ"ק אדמו"ר שליט"א לכאו"א: "קובץ כ"ב שבט", פרוסת "לעקאח", שטר של חמש דולר (לתתו (או חילופו) לצדקה). ואולי הוא גם כנגד הג' קוים דתורה (הקובץ), עבודה ("לחמי לאשי", ודוגמתו – לעקאח), וגמ"ח (צדקה). ובמספר של חמש – ר"ת של שם הנפטר. המו"ל.